

О.Ю. Сидоренко, Національний банк України

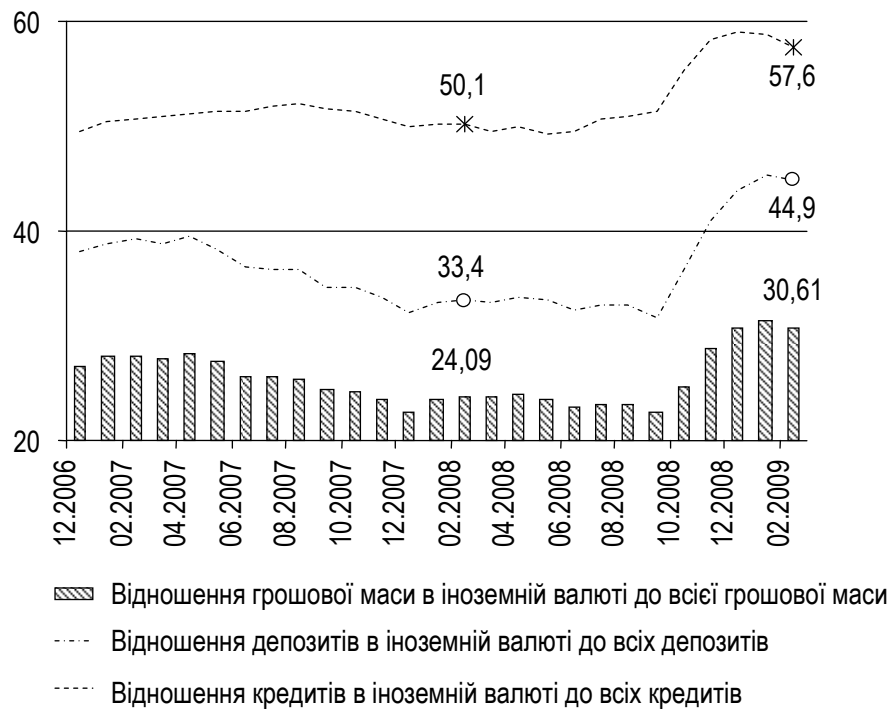
ІНОЗЕМНІ ВАЛЮТИ В ГРОШОВОМУ ОБІГУ СУВЕРЕННОЇ УКРАЇНИ

Останнім часом проблема доларизації в Україні – утримання та використання резидентами країни в обігу, окрім гривні, валют інших країн або активів, деномінованих в іноземній валюті, – знов набуває особливої актуальності. У суспільстві назріває розуміння того, що до гривні як національної грошової одиниці слід ставитися як до істинно цінної і головної валюти в державі, щоб вона стала стабільною, незалежною і повноцінною.

Гривня мала б одноосібно виконувати такі притаманні грошам функції, як міра вартості, засіб обігу, засіб платежу та нагромадження, якби не присутність у грошовому обігу країни іноземних валют або інших активів, деномінованих в іноземних валютах, що стало можливим внаслідок інтеграції України у світовий економічний простір та лібералізації фінансового ринку. Іноземні валюти серйозно зазіхають на функції національної грошової одиниці, спричиняючи заміщення валют. Зокрема, в деяких сферах економіки іноземні валюти захопили першість у визначенні ціни (функція міри вартості), громадяни України тримають заощадження в іноземній валюті, щоб захиститись від інфляції та інших ризиків (функція нагромадження).

Держава забезпечує доступ до іноземної валюти та її обіг на території України, а державна статистика офіційно здійснює облік депозитів та кредитів в іноземній валюті. При цьому немає можливості достовірно визначити обсяг готівкової іноземної валюти та інших активів, деномінованих в іноземній валюті, які присутні в грошовому обігу України.

Відповідно до офіційної статистики рівень доларизації економіки, розрахований як відношення грошової маси в іноземній валюті до всієї грошової маси, збільшився з 22,8 % на початку 2008 р. до 30,6 % за станом на 1 січня 2009 р. (рис. 1). Унаслідок курсової переоцінки темп приросту коштів в іноземній валюті, виражених у гривневому еквіваленті, у 2008 р. значно перевищив показник приросту коштів у національній валюті – 75,3 та 5,2 % відповідно.

Рис. 1. Динаміка рівня доларизації в Україні за період 2006-2008 рр.

Основною причиною високого рівня доларизації зазвичай є макроекономічні дисбаланси. При цьому ключовим тригером є висока та волатильна інфляція і значні негативні інфляційні очікування економічних агентів, а також висока волатильність курсу національної валюти стосовно інших валют, що призводить до втрати довіри до національної валюти через зниження її купівельної спроможності. Чим вище інфляційні, девальваційні та інші негативні очікування, тим вище попит на інструменти, деноміновані в іноземній валюті, оскільки вони дозволяють знизити ризики. Невизначеність призводить до непередбачуваних переливів між частинами грошової маси в національній та іноземній валютах, що віддзеркалюється у коливаннях попиту та пропозиції іноземної валюти на валютному ринку України. Серед інших чинників доларизації слід відзначити також низький рівень розвитку фінансових ринків та інструментів у національній валюті, внаслідок чого економічні агенти вимушені використовувати іноземну валюту для хеджування ризиків.

Наявність в Україні компонентів іноземної валюти у грошовій пропозиції має такі наслідки:

- знижена ефективність грошово-кредитної політики, що негативно впливає на виконання основної функції НБУ – забезпечення стабільності національної грошової одиниці. Цей тезис можна вважати головним у визначенні негативних наслідків доларизації;
- держава втрачає значну частину прибутку у вигляді сеньйоражу.

Заходи загальнодержавного масштабу щодо витіснення іноземної валюти з національної грошової системи мають бути виваженими та якнайбільш ринковими за змістом. Ключовими з них є:

- приборкання інфляції. З цією метою перехід до інфляційного таргетування був би вкрай доцільним;
- визначення середньострокової державної політики та регулярне роз'яснення цілей та заходів політики;
- заборона кредитування всіх категорій позичальників в іноземній валюті;
- розвиток інструментів фінансового ринку в національній валюті;
- поступовий перехід до плаваючого обмінного курсу.

Сидоренко, О.Ю. Іноземні валюти в грошовому обігу суверенної України [Текст / О.Ю. Сидоренко // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: зб. тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (21 - 22 травня 2009 р.): у 2 т.. – Суми: УАБС НБУ, 2009. - Т. 1. – С. 176-177.